

RAADSVOORSTEL

Raadsvergadering	30 maart 2023
Voorstelnummer	D574761
Datum raadsvoorstel	11 december 2022
Portefeuillehouder(s)	Ernest Briët
Commissie	Bergen
Datum commissie	16 maart 2023
Soort agendering	Ter besluit
Agendapunt	
Team	BOR - BenB en gemeentelijk eigendom
Opsteller	Jorrit Ruiters
Datum B&W besluit	20-december-2022
Bijlagen:	1

Onderwerp : **Onderwerp**
Beleidsvoorstel Circulaire Economie 2023-2026

Voorgesteld besluit

1. Het beleid circulaire economie 2023-2026 vast te stellen.
2. Kennis te nemen van de uitvoeringsagenda circulaire economie 2023-2026.
3. Dat de dekking van de kosten voor de uitvoering van dit beleid wordt opgenomen bij de besluitvorming over het programma Klimaat.

Geheimhouding

Geheimhouding Nee

RAADSVORSTEL

INLEIDING

De Rijksoverheid geeft de gemeenten de opdracht om in 2050 volledig circulair te zijn en in 2030 het gebruik van primaire (abiotische) grondstoffen met 50% te verminderen. Met het grondstoffenplan 2022-2030 van Bergen is het doel gesteld om te komen tot 30 kilogram restafval per inwoner in 2025. Daarnaast heeft de gemeente Bergen eigen gemeentelijke ambities en willen hier invulling aan geven op een manier die aansluit bij de lokale situatie.

Met het inzetten van het Diftar systeem in 2024 voor afval van inwoners hoopt de gemeente Bergen een goede stap te zetten om naar de 30kg restafval per inwoner te gaan. Diftar staat voor “gedifferentieerde tarieven” en houdt in dat de afvalstoffenheffing voor huishoudens afhangt van de hoeveelheid restafval die zij aanbieden. Met het scheiden van afval wordt deze ambitie alleen niet behaald, daarvoor is een bredere aanpak voor consumptiegoederen nodig. Daarnaast omvat de circulaire economie veel meer dan het afval van inwoners, om bijvoorbeeld het grondstoffen en CO2 probleem aan te pakken ligt er ook een grote opgave voor bedrijven en de gemeentelijke organisatie in bijvoorbeeld de bouw maar ook andere sectoren. De raad van Bergen heeft 24 sept 2020 akkoord gegeven op Ambitiedocument Programma Klimaat, daarin is opgenomen dat er een plan komt voor de omslag naar een circulaire economie. Daarvoor dit raadsvoorstel.

INVLOED KADERS OP KEUZERUIMTE

Met het goedkeuren van het Ambitie Document Programma Klimaat heeft de raad akkoord gegeven om te komen tot een strategie en uitvoering voor een circulaire economie. Daarbij is ook gekozen voor de zogenaamde “plus ambitie”, hiermee heeft de raad ook aangegeven graag een extra stap te zetten.

Naast bovenstaande heeft dit voorstel ook betrekking op de volgende wet- en regelgeving:

- Het klimaat akkoord & Nederland Circulair 2050,
- Van afval naar grondstof (VANG)
- Stikstofwet (wet stikstofreductie en natuurverbetering)
- Uitgebreide producenten verantwoordelijkheid (UPV) bedrijven; Modeketens in 2023 verantwoordelijk voor afgedankte kleding. UPV voor elektrische apparaten, verpakkingen, batterijen, matrassen en zwerfafval is in de maak.

Te verwachten wet- & regelgeving:

- Wettelijke Milieu Prestatie Gebouwen (MPG) norm van 0,8 met verwachting naar 0,5 in 2025 (in plaats van 2030).
[Hugo de Jonge over Circulair Industrieel Bouwen: “twee vliegen in één klap” | Lente-Akkoord 2.0](#)
- Wetgeving 'recht op reparatie' weer een stapje dichterbij in het Europees parlement
<https://vng.nl/nieuws/wetgeving-recht-op-reparatie-weer-een-stapje-dichterbij>

In het beleidsdocument circulaire economie 2023-2026 is ook de uitvoeringsagenda voor 2023-2024 opgenomen, de uitvoeringsagenda is ter kennisgeving meegegeven aan uw raad.

TOELICHTING OP HET VOORSTEL

Grondstoffen raken op en/of raken schaars, de hoeveelheid grondstoffen die we delven, produceren, vervoeren, gebruiken en op dit moment nog verbranden leidt tot grote problemen. Het verlies van biodiversiteit, de slechte toestand van onze lucht, water en

bodem kwaliteit in Nederland (en wereldwijd) zijn gevolgen van het lineaire systeem. De grondstofprijzen en schaarste leiden wereldwijd, nu en in de toekomst tot grote problemen voor vele inwoners, bedrijven en overheden. De transitie naar een circulaire economie biedt oplossingen voor bovenstaande problemen en is daarmee noodzakelijk.

In een circulaire economie wordt de aarde niet uitgeput, gebruiken we zo min mogelijk grondstoffen en benutten we deze optimaal. Producten worden zo ontworpen dat zo weinig mogelijk grondstoffen nodig zijn, ook worden producten en materialen zo lang en zo vaak mogelijk gebruikt en daarvoor moeten ze herbruikbaar, te repareren en (hoogwaardig) te recyclen zijn. Energie komt zoveel mogelijk van hernieuwbare bronnen, zoals zon en wind en systeemdenken staat centraal.

De transitie naar een circulaire economie en de duurzaamheidsopgave in het algemeen vraagt om een integrale samenwerking en communicatie. Alle spelers; overheden, inwoners en bedrijven dienen samen te werken. De transitie vraagt daarnaast vooral om een gedragsverandering bij mensen. Het voorstel is daarom om te richten op het creëren van een circulaire mindset en draagvlak bij zowel de mensen in de eigen organisatie als bij externe partners.

Voor het beleid en uitvoeringsprogramma is gekozen voor een focus op vier hoofdthema's, dit zijn de meest relevante circulaire oplossingsrichtingen. Zij zijn afgeleid van de onderwerpen en sectoren waar de EU, het Rijk, de provincie en de regio zich op richten en programma's voor hebben ontwikkeld. Het zijn thema's waarmee de grootste klimaatimpact wordt bereikt en waar we zelf het meeste invloed op kunnen uitoefenen. Het omvat de volgende vier thema's:

1. landbouw

Agrarisch ondernemers hebben sociaal, economisch en op het gebied landschapsbeheer een belangrijke rol in het buitengebied. Het model van de huidige landbouw staat echter onder druk. De maatschappelijke kosten van de huidige landbouw zijn hoog voor inwoners en het klimaat: er worden veel grondstoffen gebruikt en stikstof en CO₂ geproduceerd. Aan de andere kant staat het businessmodel voor veel agrarisch ondernemers ook onder druk. Natuurinclusieve landbouw richt zich zowel op het sluiten van grondstoffenkringlopen als op een toename in biodiversiteit.

De gemeente stelt voor het beleid, doelstellingen en een visie voor de transitie naar natuurinclusieve landbouw in een participatief proces vorm te geven. Dit gebeurt samen met stakeholders uit het buitengebied. Deze stakeholders zijn agrarisch ondernemers, natuurorganisaties, PWN, waterschap, provincie, inwoners, supermarkten en ketenpartners. Het doel van het proces is tweeledig: ruimte creëren voor natuurinclusieve landbouw in ons landschap (ruimtelijk- en grondbeleid) en businesscases te ontwikkelen voor korte ketens en ecosysteemdiensten. Het voorstel is om 2023 in Bergen met twee pilotprojecten te starten; Pilot 1: Het vormen van een visie en strategie waarin samen met stakeholders (agrarisch ondernemers, provincie, PWN, Natuurmonumenten, Landschap Noord-Holland, inwoners, experts) gekeken wordt naar hoe we ruimte kunnen creëren voor natuurinclusieve landbouw in ons buitengebied.

Pilot 2: Er wordt samen met vijf natuurinclusieve agrarisch ondernemers, lokale restaurants, twee supermarkten en consumenten een businesscase en marketingstrategie voor korte ketens ontwikkeld in Bergen.

- Voorbeeld van relatie met beleid/wetgeving van andere overheidslagen: De provincie Noord-Holland wil de tuinbouw (waaronder de bollenteelt), akkerbouw en (melk)veehouderij in 2030 natuurinclusief laten zijn. Daarnaast werkt de provincie met haar voedselvisie aan een schone en veilige productie van gezond, betaalbaar en smaakvol voedsel voor iedereen met perspectief voor de boeren.

2. consumptiegoederen

Consumptie van spullen heeft de grootste impact op het klimaat in Nederland. Daarom is het heel belangrijk dat inwoners minder en bewuster consumeren en meer spullen gaan hergebruiken en repareren. De BUCH heeft als doel het faciliteren van voorzieningen, kennis en kunde van zowel de vraag- als aanbodzijde van het hergebruik en de reparatie van goederen. Zo kan hergebruik en reparatie de nieuwe norm worden. De focus is op het opbouwen van een ondernemersnetwerk, inwonersparticipatie en circulaire onderwijs.

- Voorbeeld van relatie met beleid/wetgeving van andere overheidslagen: De EU (green deal; recht op reparatie) en het Rijk (grondstoffenakkoord) willen afval verminderen en dat producten repareerbaar zijn.

3. bouw en infrastructuur

De verwachting is dat de bouw tot 2030 goed zal zijn voor 50% van alle grondstoffen die we in Nederland nodig hebben (ongeveer 1 miljard ton). Daarnaast zijn de gebouwde omgeving en de bouwsector wereldwijd verantwoordelijk voor bijna 40% van de CO₂ uitstoot. Samen met de koplopers uit de markt wil de gemeente Bergen de circulaire bouw aanjagen en het goede voorbeeld laten zien. Daarom eerst een focus op de bouw, sloop en infrastructuur projecten die in opdracht van de gemeente plaatsvinden. Leerervaringen op doen, het goede voorbeeld laten zien, circulariteit borgen (omgevingsvisies, beleid, Handboek Inrichting Openbare Ruimte (HIOR), gronduitgifte) zodat in de toekomst circulariteit in alle bouw, sloop/renovatie & infrastructuur projecten in opdracht van gemeente wordt opgenomen.

Tegelijkertijd wordt er een netwerk van (koplopende) marktpartijen (zoals bouwbedrijven, projectontwikkelaars, ingenieursbureaus) opgebouwd die willen werken aan de circulaire transitie.

- Voorbeeld van relatie met beleid/wetgeving van andere overheidslagen: circulair bouwen kan oplossing zijn in relatie met stikstofwet, denk hierbij aan het gebruik van lichtere biobased materialen of prefab en modulair bouwen. Dit kan ook de snelheid van bouw ten goede komen.

Daarnaast is het volgende opgenomen in het voorstel:

- Vanaf 2023 een materialenpaspoort toe te passen bij alle nieuwe gebouwen die in opdracht van de gemeente worden gebouwd.
- Nieuw te bouwen gebouwen en woningen in opdracht van de gemeente vanaf 2024 onder de wettelijke MPG norm van 0.8 uit te vragen. (rekening houdend met verwachte regelgeving m.b.t MPG, zie 2.1)

4. bedrijven (toerisme, textiel en bedrijventerreinen)

De urgentie voor bedrijven om met de circulaire economie aan de slag te gaan wordt steeds groter. Materialen en grondstoffen worden steeds duurder en schaarser, regelgeving strenger en de consument kritischer. Gemeenten hebben een groot belang bij een circulair bedrijfsleven. Het biedt volop kansen voor een gezonde regionale economie, werkgelegenheid en het milieu (denk aan vermindering van afval, CO₂ en stikstof).

Eerst focus op bewustwording, behoefte van ondernemers inventariseren en samen met koplopers uit Bergen andere bedrijven inspireren.

Voorbeeld van relatie met beleid/wetgeving van andere overheidslagen: Op steeds meer producten komt een Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid (UPV), consument wordt kritischer en banken/investeerders investeren in de toekomst alleen in duurzame/circulaire bedrijven. Daarnaast heeft bijvoorbeeld de provincie Noord-Holland als strategisch doel om bij te dragen aan meer circulaire bedrijven.

Binnen de thema's kan er per gemeente een verschil in focus en tempo zitten, zie daarvoor toelichting bij 'couleur locale'

DOOR HET COLLEGE OVERWOGEN ALTERNATIEVEN

Hieronder bij “couleur locale” wordt de focus en tempo voor de gemeente Bergen benoemd. De raad kan besluiten om een ander tempo te kiezen voor de thema’s *landbouw* en *bedrijven*

REGIONALE SAMENWERKING EN COULEUR LOCALE

De circulaire economie is een opgave dat regionale samenwerking vereist. Er bestaat al een samenwerking met o.a. gemeente Alkmaar, gemeente Hollands Kroon en Circulair West-Friesland om de circulaire transitie voor bedrijven in de regio te stimuleren. Samen met de provincie wordt op dit moment gewerkt aan een structuur voor een structurele samenwerking met de regio Alkmaar (Alkmaar, BUCH gemeenten en Dijk en Waard). De provincie Noord-Holland heeft hiervoor het initiatief genomen om begin 2023 de tweede bestuurlijke tafel voor regio Alkmaar m.b.t. circulaire economie te organiseren.

In het voorstel gaat Bergen gelijk op in tempo en focus met de andere drie gemeenten wat betreft de thema’s *consumptiegoederen* en *bouw & infrastructuur*. De projecten hiervoor starten in 2023. Gezien de omvang van de transitie naar een circulaire economie en de beperkte mogelijkheden qua structureel personeel inzet is gekozen om voor de thema’s *landbouw* en *bedrijven* een ander tempo en focus te kiezen.

1. Landbouw: Bergen start projecten in 2023. Geleerde lessen van 2023 in de gemeente Bergen worden vanaf 2024 ingezet voor UCH gemeenten. Hiervoor ontvang Bergen een subsidie van €65.000,- vanuit Voedselvisie van provincie Noord-Holland.
2. Bedrijven:
 - Toerisme; Bergen start (samen met Castricum) projecten 2023. Een aantal projecten voor 2024 vallen onder de plus ambitie en focus ligt in eerste instantie op de horeca.
 - Textiel; Bergen start projecten in 2024. Vooronderzoek in 2023 en projecten vanaf 2024.
Sector textiel valt voor Bergen onder de plusambitie.
 - Bedrijventerreinen; Voor Bergen is in 2023 en 2024 nog geen focus op bedrijventerreinen. Geleerde lessen in Uitgeest (samen met Greenbiz IJmond) en Heiloo in 2023 en Castricum 2024 kunnen later ingezet worden voor Bergen.

RISICO'S

Hoe later de gemeente start, hoe meer er straks in een korte periode moet gebeuren en worden de koppelkansen in de omgeving niet goed benut. Naast alle klimaat, milieu en grondstoffen gevolgen.

1. Dit leidt ertoe dat de concurrentie positie van bedrijven in gemeente Bergen achteruit zal gaan.
2. Als grof en restafval voor inwoners op huidig niveau blijft zullen ‘afvalkosten’ van de gemeente steeds meer stijgen.
3. Zonder stikstofreductie komt naast biodiversiteit ook de woningbouwopgave in geding.
4. Als de BUCH werkorganisatie zich niet voorbereid met circulaire leerervaringen in de bouw & infrastructuur vormen toekomstige strengere wet & regelgevingen een probleem.

Daarentegen vraagt de transitie naar een circulaire economie om een andere manier van denken. Verandering is niet voor iedereen een even makkelijke opgave waardoor er weerstand kan optreden. Dit wordt ondervangen door eerst te focussen op koplopers (in de organisatie en daarbuiten) en daarnaast stap voor stap zoveel mogelijk mensen mee te nemen en inspireren om draagvlak te creëren.

Als laatste kunnen door het implementeren van circulaire principes in de bouw en infrastructuur kosten gaan stijgen. Ook dit vraagt een andere (circulaire) mindset, werk bijvoorbeeld met Total Cost of Ownership (TCO) en Milieu Kosten Indicatoren (MKI's).

FINANCIËN

Bergen had initieel voor 2023 geen kosten opgenomen in de begroting voor klimaatthema's, Vooruitlopend op het totale college en raadsvoorstel wordt dit voorstel aangeboden. De benodigde middelen voor het uitvoeren van het uitvoeringsprogramma Klimaat worden separaat met dit beleidsplan ter goedkeuring aan de raad voorgelegd via een raadsvoorstel met een begrotingswijzing voor het gehele programma Klimaat.

Onderstaande incidentele kosten zijn beraamd voor het uitvoeringsprogramma 2023-2024 en deze kosten moeten via bovengenoemde begrotingswijziging worden gedekt.

(de subsidie van €65.000,- voor landbouw wordt ingezet bovenop de €93.000,-)

Bergen per thema	2023	2024
landbouw	€ 93.000	€ 93.000
consumptiegoederen	€ 26.806	€ 36.122
bouw & infrastructuur	€ 21.412	€ 20.431
bedrijven	€ 10.000	€ 40.500
overige thema's	€ 6.178	€ 6.178
totaal	€ 157.396	€ 196.231

De dekking voor het uitvoeringsprogramma Circulaire Economie komt vanuit het geld dat het Rijk beschikbaar stelt vanuit het Klimaatakkoord.

Bijdrage rijk voor uitvoering Klimaatakkoord			
brief minister Jetten 25-10-2022			
	2023	2024	2025
Bergen	€ 692.578	€ 698.860	€ 705.143
Uitgeest	€ 271.001	€ 273.460	€ 275.918
Castricum	€ 660.355	€ 666.345	€ 672.335
Heiloo	€ 462.732	€ 466.930	€ 471.127
BUCH totaal	€ 2.086.666	€ 2.105.595	€ 2.124.523

DUURZAAMHEID

De transitie naar een circulaire economie en de duurzaamheidsopgave in het algemeen vraagt om een integrale samenwerking. Het voorstel is afgestemd met Programmaleider klimaat en alle betrokkenen van het klimaat programma.

PARTICIPATIE

Er is beleid ontwikkeld op participatieve wijze, dat betekent; voordat beleid is gevormd met stakeholders in gesprek om gezamenlijk een visie op de vier onderwerpen te vormen. Zowel intern als buiten de organisatie. Zo is er voor landbouw een verkenning en een uitgevoerd en een twintigtal stakeholders geïnterviewd. Voor consumptie goederen is een enquête uitgezet en hebben we inwoners bijeenkomsten georganiseerd. Ook hebben we een netwerk gevormd van 35 partijen, kringloopwinkels, zorginstellingen en ondernemers waarmee we meerdere bijeenkomsten hebben gehad. Hierdoor zijn kansen en belemmeringen in kaart gebracht, partijen gevonden die samen willen werken. Op basis daarvan is dit beleidsplan tot stand gekomen. Ook de uitvoering van dit beleid gebeurt in samenwerking met deze en meer partijen die aansluiten

Daarbij is aan het 'inwonerspanel klimaat' over de vier hoofdthema's; Landbouw, Consumptiegoederen, Bouw & Infrastructuur, Bedrijven telkens drie vragen voorgelegd. Er kan geconcludeerd worden dat het inwonerspanel over het algemeen tevreden is over de doelstellingen. De doelstellingen voor het thema Bedrijven mag ambitieuzer volgens het inwonerspanel. Het voorstel is om de doelstellingen bij Bedrijven niet aan te passen. Er is voor gekozen in de beginfase van het beleid circulaire economie vooral bedrijven bewust te maken van het thema circulaire economie. De behoefte van ondernemers te inventariseren en koplopers zichtbaar te maken ter inspiratie voor andere bedrijven.

UITVOERING, PLANNING EN ORGANISATIE

Op 9 februari 2023 wordt het document voorgelegd aan de commissie, de raad en andere geïnteresseerde zijn op 22 september 2022 bijgepraat via een raadsinformatieavond. Het uitvoeringsprogramma is voor 2023 en 2024. Er komt een jaarlijkse evaluatie van de uitgevoerde acties en projecten, hierbij worden de resultaten en ervaringen in beeld gebracht en leerervaringen geïnventariseerd. Op basis van deze informatie wordt, waar nodig, de koers aangepast en invulling gegeven aan de daaropvolgende uitvoeringsagenda. De raden, colleges en de werkorganisatie van de BUCH gemeenten worden vroegtijdig bij de ontwikkelingen betrokken.

BIJLAGEN

Beleid Circulaire Economie 2023-2026 + Uitvoeringsprogramma 2023-2024

ACHTERLIGGENDE DOCUMENTEN

Klimaatakkoord: <https://www.klimaatakkoord.nl/klimaatakkoord>

Nederland Circulair 2050:

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/circulaire-economie/nederland-circulair-in-2050>

Ambitiedocument Programma Klimaat

Grondstoffenplan; Van Afval naar Grondstof 2022-2030 BERGEN

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van de gemeente Bergen

mr. M.N. (Martijn) Schroor
secretaris

L.Hj. (Lars) Voskuil
burgemeester